

Regionalmuseernes rolle i den videnskabelige forskning

AF PETER SEEBERG

Museumsinspektør Peter Seeberg, Viborg, opridser regionalmuseernes muligheder: enten specialisering i et emne, hvor regionen har et særpræg, eller præcis iagttagelse af, hvordan livsytringer i videste forstand foregår på bestemte steder. Ved at vælge den sidste linje kan den regionale forskning komme på sporet af alment metodiske problemer. Artiklen bliver også offentliggjort i det engelske »Museum« og tager derfor hensyn til det forhold, at mange regionalmuseer i udlandet driver naturvidenskabelig forskning.

Museernes verden er endnu uordentligt og tilfældigt opbygget, præget af alle de lykkelige og ulykkelige begyndelser, som deres eksistens udsprang af, endnu meget langt fra at blive et væsen med en nogenlunde forklarlig ekspeditionsvej, en rimelig arbejdsfordeling eller med sikre begreber om systematisk indsamling. Uanset hvilke henstillinger fagfolk og eksperter har kunnet komme med på det nationale og internationale plan, er de fleste landes museumsstruktur én munter forvirring, hvor man kan se detaljer af et ideal komme til sin ret, når bortses fra ganske enkelte lande, hvor en faktisk museumsordning er blevet ført ud i livet på et tidligt tidspunkt og ved lovgivningsmagtens initiativ.

Det er derfor med allerstørste forbehold, at man benytter »regionalmuseer« som andet end en god idé, der findes i Norge, i Centraleuropa, hist og her i andre egne af kloden. Meget sjældent er ideen udført komplet, men af de rudimenter der er blevet til noget, ses den gode vilje og det inciterende perspektiv, som netop regionalmuseernes deltagelse i videnskabeligt arbejde kunne have.

Enhver region har en fugl, som ikke slår sig ned i naboregioner, et bjerg med ualmindelige forsteninger, et væld af glasværker, en tvedelt befolkning, som i 1700-tallet for halvpårtens vedkommende spiste hjerteformede brød til fastelavn, mens den anden part stædigt holdt fast ved deres kringler; syv byer, hver med deres restaurerede borge, hver med deres diffuse historie, der snart skiller dem ud fra de andre, snart får dem til at ligne på en prik, og om alle disse ting, om alle disse foretelser gælder at deres samlede sum, som ikke kan gøres op i en håndevending, udgør en regions særpræg og ikke sjældent dens stolthed.

Alle regionalmuseers videnskabelige arbejde er begyndt med at registrere iagttagelser af det regionale særpræg og at indsamle materiale, der satte dette i det mest umiddelbart kraftige lys. Det har altid været længe, inden et regional-

museum slog sig til tåls med, at det egentlige særpræg lå i forekomsten af bestemte magnetiske svingninger, en lille mides overvintring i sneen, en lyd-ejendommelighed, som ikke havde nærmere naboer end hinsides Stillehavet.

Emner har der altid været nok af og for et regionalmuseum ikke mindst. Svagheden har været, at den regionale forskning af den hierarkisk bestemte model uviklârligt blev opfattet (også af forskerne selv) som en slags hjælpedisciplin for den mere omfattende nationale forskning eller globale forskning indenfor de grene, som museer almindeligvis spænder over. At tale udtømmende om en landsdels repræsentation indenfor et bestemt emne, kunne ligesom ikke udtømme hele sagen, selvom det at drive den op på et geografisk mere omfattende niveau måske ville overskrue selve problemstillingen.

Således har regionalmuseernes væsentligste indsats ligget indenfor indsamlingen, opbevaringen og bearbejdelsen af et bredt, regionalt bestemt materiale, men meget sjældent med en skarpere opfattelse af den regionale forsknings særlige muligheder. Regionalmuseet var et stort lokalmuseum, nærmest en blandet landhandel med et personale af halvstuderede røvere, hvis tid for hælvtens vedkommende hengik med at indkassere meddelelser fra amatører (ikke den ringeste beskæftigelse) og for den anden halvdels vedkommende med at rådspørge eksperterne fra de store specialiserede centralinstanser.

Udbygningen af museerne i forbindelse med statslig ønske om decentralisering af de såkaldte kulturelle goder eller provinsiel lyst til selvhævdelse også på dette punkt har imidlertid nogle steder ført regionalmuseerne ind i en så rivende udvikling på den videnskabelige forsknings områder, at visse regionalmuseers indsats langt overgår, hvad andre landes national- eller centralmuseum præsterer. Sådanne regionalmuseer overkommer, meget ofte i samarbejde med et nærliggende universitet eller anden højere læreinstitution, ikke blot udforskningen af regionen, men evner at forfølge dens problemer ind i over-regionale komplekser, hvor det da ikke ligefrem er sådan, at museet direkte satser på problemstillinger, der er uden tilhørsforhold til regionen på anden måde end ved en almén videnskabelig interesse.

I det foregående er nævnt det meget frugtbare samarbejde, der kan finde sted mellem et regionalmuseum og et universitet eller en anden højere læreinstitution. Det er vel ingen absolut nødvendighed, men kan betegnes som en ualmindelig frugtbar spore til videnskabeligt arbejde ved et regionalmuseum. Er dette isoleret, med ringe personalemæssig kapacitet, da skal mere end almindelige mirakler til for at den videnskabelige aktivitet ikke bremses eller rent går i stå, selvom dette aldeles ikke behøver at være tilfældet, blot miraklet anbringer de rette personer på stedet.

Ud fra en fornemmelse af, at de veludrustede regionalmuseer forlængst er passeret ind i videnskabernes almindelige grænseløshed, er det følgende alene henvendt til de mindre begunstigede regionalmuseer, der vogtende de gamle traditioner på indsamlingens område, er vågne for at definere deres specielle arbejdsmuligheder som videnskabelige institutioner. Den ene mulighed går fra

det regionale til det lokale gennem en specialisering i et emne, hvor regionen hævder et særpræg. Muligheden har været realiseret utallige gange med held: et regionalmuseum med en særlig baggrund indenfor glasindustrien har udtømt dette emne gennem ekstensive studier og indsamlinger; museet er blevet forsynet med en af verdens største glassamlinger, og i det mindste én af dens medarbejdere er blevet et navn, der optræder i alle glas-bibliografier.

Rige forekomster af vinbjergsnegle fører til studier over vinbjergsneglens udbredelse, kulinariske hjemstavn og slutter ikke før det komplette værk om vinbjergsnegle set fra så mange synsvinkler som muligt er blevet bragt på disken.

Den anden mulighed fastholder som sit arbejdsområde det regionale, hvor den videnskabelige fornyelse sker ved en frugtbar iagttagelse, som om denne aldrig kunne blive præcis nok. Studiet bliver feltarbejde, formen bliver metodisk, sigtet bliver almént *økologisk*, forstået som: hvordan livsytringer i videste forstand foregår på bestemte steder (hvor stort et bestemt sted er, bestemmes lidt efter lidt), deres »vilkår«, deres »samspil«, ikke for at opstille generelle love, men for at se, hvordan der reageres, hvordan det fungerer, hvor meget der skal til, for at det kan gå. I stedet for at generalisere præciseres der: tidspunkt, sted, og ikke i generel forstand, men i lokaliseret forstand. Således prøver man at bestemme, hvad der hører sammen, og hvordan det hører sammen. En regional forskning, der har bestemt sig for økologiske studier, vil inden længe se sine drømme blive kraftigt modsagt af et inkomplet materiale, der i mange tilfælde slet ikke lader sig komplettere eller præcisere gennem nye indsamlinger og iagttagelser. Forsynet med fragmenter, der af sig selv rejser spørgsmål, der ikke kan besvares, animeres forskningen imidlertid ikke blot til at tie stille, men til at se grundigt efter, hvor meget der skal til, for at der overhovedet kan siges noget.

I denne metodiske perfektibilitet kunne den regionale forskning komme på sporet af alment metodiske problemer, som ikke kræver noget sted for at blive løst, og i klarhedskabende overvejelser måske nå ind i en sfære, som ellers let kunne blive den forment, hvis den af lutter beskedenhed placerede sig i en permanent middelbar situation, færgemand mellem de løsrevne begivenheder og de store synspunkter.

De fremsatte betragtninger kan forekomme pedantiske nok og nok så overfladiske, men skulle tjene understregningen af regionalmuseernes gunstige position for at foretage videnskabelige undersøgelser, der vedrører emner som »tilhørsforhold«, »samspil«, »milieu«, »sammenhæng«, og ud fra vidtgående undersøgelser af denne art måske forsigtige analyser af sådanne fænomener som »udvikling«, hvor et forløb kan iagttages og studeres i så mange detaljer som muligt. Det er klart, at så pedantiske overvejelser også fører til et program, som naturligvis intet regionalmuseum, endsige noget andet museum nogensinde vil overholde, eftersom vi gang på gang overvældes af kendsgerninger og opfinder argumenter for at retfærdiggøre vore nye beslutninger. Programmet udgør på den baggrund én af de mange muligheder, som kan tages frem efter behov.

Et regionalmuseum samler på genstande af naturhistorisk og kulturhistorisk

art og på iagttagelser og oplysninger som direkte vedrører disse genstande eller selve »sagen«. Denne elementære virksomhed fremmer et regionalmuseum ved at samarbejde med lokalmuseer og med amatører på alle mulige felter. Det må være en hovedopgave: at tilgodese amatørforskningen, som er al forskningsudspring! Igennem kurser fremmer regionalmuseerne indsamlingsmetoderne, fremfor alt i retning af at sikre de rigest mulige oplysninger og iagttagelser, der vedrører materialet. Den energiske iværksættelse af indsamling fører uvægerligt til at objektets kvalitet ignoreres til fordel for oplysningens kvalitet.

I den videre bearbejdelse af materialet, som både lokalmuseer og amatører kan opmuntres til at deltage i, dukker før eller senere et dilemma op for regionalmuseumsmanden: hvorvidt indsamlingen skal fortsættes med ubegrænset energi i alle retninger, hvorved en større tilfældighed kommer til at råde, og hvorved materialet bliver fyldt af »huller«, eller hvorvidt kyndigheden nu skal øges ikke i bredden, men i dybden. Undersøgelser af den nævnte økologiske type kan da føres ud i livet, nøddigt på bekostning af en rolig fortsættelse af den elementære indsamling. Den præcise udforskning af en gade i 1740'erne, af en landsby i 1930'erne eller nøjagtige undersøgelser af plantelivet langs en flodbred kommer nu til at betyde et korrektiv til den generelle, ugennemprøvede opfattelse af, hvordan man havde det, eller hvordan en flodbred vist nok ser ud.

Disse undersøgelser er ikke blot i sig selv værdifulde, men vil i det lange løb også komme til at præge opstillingerne på et museum, hvor sammendigtningen af disparate elementer fra et ubestemt tidspunkt og en ubestemt lokalitet udstilles som et 1700-tals milieu under den forudsætning, at sådan *kunne* det altså have set ud. Indsamlingen vil gennem sådanne undersøgelser ikke udsøge sig de renydykede, stilrene milieuer, men slå sig til tåls med de faktiske, temmeligt blandede forhold. Enhver rekonstruktion af det foreliggende må foretages på faktiske oplysninger.

Det kan gå den regionale forskning således, at et øget krav til en faktisk sammenhæng i materialet, sætter undersøgelser i gang for gennem mere nuancerede billeder af nutidens levestandard at skaffe synspunkter (og mod) til analysen af svundne, tabte milieuer, hvor materialet er tyndere, ja måske ikke lader sig fortolke fyldestgørende.

Regionalmuseerne har kunnet og kan sikkert undvære sådanne synspunkter for deres omfattende virksomhed, der har resulteret i uundværlige publikationer af materiale til brug for specialvidenskaberne. Det har været med nogen bæven, at disse synspunkter er blevet sat på papiret. Alligevel kan jeg ikke frigøre mig for en vis sympati for mit forslag, som kan gøres op i: at det kunne være regionalmuseernes videnskabelige rolle at gennemarbejde faktiske forhold uanset hvor små de er, og ignorere de såkaldte store linier.